

Reipas

Rilla

Rilla soitti hätäkeskukseen ja sanoi, että minut on nyt taas haettava täältä lastenkotiin. Sinä kesänä hän oli kymmenenvuotias.

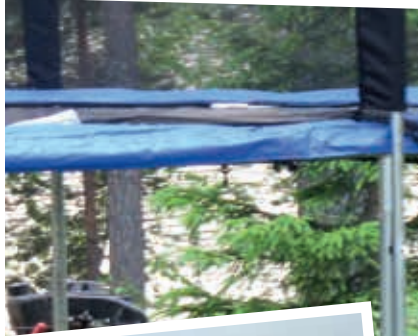
Teksti ja kuvat Raili Mykkänen

Rilla ei asu enää syntymävanhempiensä luona. Hän asuu maalla, Masan ja Maijan luona. Kotitalo on metsän keskellä, järven rannalla. Pihamaan takana on kanala ja hevoslaidun. Matkalla hevosien luo, Masa kertoo pohjineensa kesäpossujen ja -lampaiden hankintaa. Rilla ojentaa Maijalle rasvan. Hevosella on itikanpuremia. Niitä hoidetaan salvalla. Rilla odottaa jo pääsevänsä ratsastamaan, sillä ensi viikolla alkaa ratsastusleiri. Tyttö sanoo viihtyvänsä. Hän on melkein ainut lapsi, sillä Masan ja Maijan kaksi vanhinta lasta ovat muuttaneet pois kotoa ja nuorimmainenkin käy jo lukion viimeistä luokkaa. Rilla on nyt kahden-toista. Hän on ollut todella reipas ja itsenäinen lapsi, ja juuri siksi hän tarvitsee nyt enemmän tukea uskaltaakseen toipua. Pelkkä sijaisperheeseen sijoittaminen ei yksin riitä.

Rillan päivä on aikataulutettu minuutilleen. Ennen kesälomaa hänet herätettiin kouluun kello seitsemän ja puoli yhdeksän maissa hän lähti koulubussille. Matkaan on varattava puoli tuntia, vaikka bussi tulee kilometrin päähän, sillä naapurintytön kanssa he eivät oikein osaa pitää kiirettä kävellessään. He kulkevat niin kuin lapset kulkevat. Koulun jälkeen, kello kaksiksi on välipala, kello neljä syödään perheen kesken päivällinen, kello seitsemän on iltapala, kello kahdeksan tulee olla sängyssä ja kellon ollessa >>

Maaseudulla päiviin sisältyy paljon sellaista työtä, jossa tehdyn työn jälki on konkreettisesti nähtävissä. Tehty työ näkyy muutoksena pelolla, metsätoissa tai pihamaalla. Talon isäntä on perin ylpeä traktoristaan ja lapset jaksavat kiusoitella häntä tästä lähes päivittäin.

Spontaani leikkiin syttyminen ja nauru ovat heijastuksia lapsesi uskaltautumisesta. Perheen omien lasten luonteva suhtautuminen uusii tulijoita kohtaan auttaa asettumaan ensi aloilleen, sitten kodiksi.

Luonnon rauha ja vuoden aikojen vaihtelut tuntuvat vahvistavan lasten tasapainotumista. Myös päivärytmistä on luontevampi pitää kiinni luonnonhelmassa. Olosuhteet tukevat myös aikuisen voimaantumista, ajattelee sijaisperheen äiti omasta jaksamisestaan.

» puoli yhdeksän, sammutetaan valot ja sanotaan ”hyvää yötä”. Toistuvat päivärutiinit luovat Rillalle turvallisuudentunnetta ja samalla lisääntyä luottamus siihen, että aikuiset huolehtivat asioista.

Läksyjen kanssa sekä Masa että Maija auttavat Rillaa päivittäin. Matematiikka on hankalaa, myöntää tytö. Yhteistyön on kuitenkin täytynyt toimia hyvin, sillä Rillan huoneestaan tuomassa todistuksessa on pystyivissä vuorotellen numerot 9 ja 8, 9 ja 8. Toisin kuin edellisessä koulussa, tämän koulun luokka otti hänet hyvin vastaan. Hänellä on ystäviä ja erään luokkakaverin äiti on myös ottanut hänet yökylään. Tällainen vierailu on poikkeuksellista, mutta kuitenkin, se on samalla saavutus. Pääsääntöisesti

luokkakaverit vierailevat Rillan luona, sillä vielä moni asia sotkee Rillan oloa.

– Salassapitovelvollisuuden takia ei kaikkea sitä, mitä yökyläilyssä olisi otettava huomioon, voi kertoa. Meidän on mietittävä, kuka osaa luontaisesti toimia tavalla, että se pitää Rillan olon turvallisena, selkeyttää Masa.

Rilla on Pelastakaa Lasten vahvasti tuettuun perhehoitoon sijoitettu lapsi. Hän sanoo ensimmäisen vuotensa tässä perheessä olleen sekamelskainen. Kotona (sijaisperheessä) on sattunut kaikenlaista, useimmiten oikean ja väärän selvittelyä, ja selvennysten kohdalla ovat myös kipupisteet. Tällä hetkellä Rillan seurassa on aina jompi-kumpi aikuisista, kun hän on oman huoneensa ulkopuolella. Maija myöntää, että juuri tämä rajoitus on kurjin,

joskin juuri nyt välttämätön. Omassa huoneessaan Rilla saa aina olla rauhassa ja yksin. Pelin henki on se, että sijaisvanhemmat tietävät, missä hän on ja mitä puuhailee. Sijaisperheessä on tärkeä muistaa, että kaikki kestää aikansa. Nyt on tällainen vaihe.

Toinen yhteinen sopimus koskee rehellisyyttä Rillasta hankalissa tilanteissa. Yhteisestä sopimuksesta syntyi hymykasvoidea. Trampoliinikauusi avataan sitten, kun kasassa on 14 hymynaamaa.

– Tarvitsen vielä yhden hymykasvon, niin pääsen trampalle, toteaa Rilla.
– Hymykasvon?

– Saan hymykasvon jokaisesta päivästä, jona en ole valehdellut, ja neljätoista riittää trampalle, Rilla lisää.

Hän ei mumise, eikä puhu pois päin kertoessaan siitä, että huijaa. Hän ei

tiedä miksi niin tekee, mutta sen hän tunnistaa, että niin hän tekee. Hetken mietittyään hän lisää, että koettaa sillä tavalla kai päästä helpommalla. Ei mielipahaa, ei vaikeuksia. Siinä on nyt opettelemista, että juuri huijaamalla sen mielipahan tässä perheessä saa aikaiseksi.

Masa sanoo Pelastakaa Lasten tuen olevan äärimmäisen vahvaa. Lapsen saama ammatillinen apu toimii myös vanhempien tukena. Sijaisvanhempaan häntä mietityttää, missä vaiheessa myös sijaisvanhempien jaksamista aletaan tukea ammatillisesti. Hän sanoo huostaanottoja lykättävän tänä päivänä niin pitkään, että lapset ovat aika tavalla vaurioituneita siinä vaiheessa, kun heidät sitten lopulta sijoitetaan. Siksi perhehoito on ammatillista työtä, vaikka rakkaus lapseen on hänestä lahja. Maija on aina tiennyt haluavansa tehdä tämänkaltaista työtä kaltoinkohdeltujen lasten hyväksi. Masa sen sijaan on kasvanut vuosien saatossa sijaisvanhemmuuteen, vaihto-oppilastoiminnan ja omien lasten kautta. Ensimmäiseen tulivat kesälapset, sitten tukilapset ja sitten kriisisijoitettavat lapset ja nyt Rilla.

Heistä perhehoitoon olisi ehdottomasti saatava yksi ulottuvuus lisää, perhekohtainen lastensuojelukokemuksen omaava koulutettu sijaistaja, jolle myös vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvat asiat olisi lupa kertoa. Toistaiseksi vahvasti tuettu perhehoito koskee kuitenkin vain sijoitettua lasta.

– Ei kunnan sosiaalityöntekijällä olisi mitään mahdollisuuksia toteuttaa tämänkaltaista tukiohjelmia, Maija sanoo.

Perheen luona käy kerran kuussa Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijä. Masalle ja Maijalle on erityisen mieluista, että työntekijä käy heidän luonaan, sillä minne tahansa lähteminen rikkoo päivärytmiä. Rillan on helpompaa olla, kun päivä toteutuu kotosalla. Tämän takia he elävät nyt korostuneen perhekeskeistä elämää. Vierailuja ei juuri tehdä, eikä vieraita juuri käy, pois lukien lasten kaverit. Harrastuksiin kuskataan, vaikka kaupungille asti.

» **Jatkuu sivulla 44.**

Vahva tuki

antaa arkeen jaksamista ja rakenteita

Vahvalla tuella jo sijoituksen alkuvaiheessa halutaan tukea uusien ja vanhojen ihmissuhteiden rakentumista sekä minimoida sijoitukseen liittyviä kriisejä.

Teksti Anu Huovinen, Taina Konttinen & Raija Maula

Perhehoidosta tuli viime vuoden alusta ensisijaista tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee kodin ulkopuolista sijoitusta. Perhettä pidetään yleisesti parhaana kasvuympäristönä lapsille ja nuorille. Pelastakaa Lapset on vastannut lastensuojelun perhehoidon monipuolistumiseen ja vaativiin tarpeisiin omalla kehittämistyöllään, koska järjestöllämme on pitkäaikainen kokemus sijaisperhetyöstä. Järjestömme rakentaa valtakunnallista vahvan tuen mallia, jossa huomioidaan sekä sijoitetun lapsen että hänen syntymävanhempiansa ja sijaisvanhempiansa tuentarve ja keskinäisen yhteistyökyvyn merkitys. Vahvasti tuetun perhehoidon kehittämistyössä hyödynnetään sitä tietoa ja osaamista, jota järjestölle on kertynyt useiden aikaisempien perhehoidon kehittämishankkeiden kautta. Viimeisin, ja edelleen käynnissä oleva, hanke liittyy sijaishuollon osapuolten väkivaltakokemuksiin. Tämä Kokemukset näkyviin -hanke on osaltaan lisännyt ymmärrystä niin sijoitettujen lasten kuin heidän syntymävanhempiansa, samoin kuin sijaisvanhempien kanssa tehtävän työn merkityksestä ja menetelmistä.

Vahvasti tuetun perhehoidon sopimuksen turvin sijaisvanhemmat ja sijoitettu lapsi tapaavat Pelastakaa Lasten sosiaalityöntekijän kuukausittain. Tätä ennen sijoittajakunta on tehnyt toimeksiantosopimuksen sijaisperheen kanssa, ja Pelastakaa Lapset on tehnyt sopimuksen perhehoidon sosiaalityöstä sekä muusta tuesta sijoittajakunnan kanssa.

Meillä lapsen ja sijaisvanhempien sekä lapsen syntymävanhempien kanssa työsken-

tely perustuu lapsen ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen tukemiseen, lapsen elämäntarinan rakentamiseen sekä lapsen vaikeiden kokemusten käsittelyyn. Sopimus mahdollistaa perhehoidon osapuolille tarvittaessa myös vuorovaikutuksen havainnointityöskentelyn (MIM), vuorovaikutushoidon (Theraplay/DDP) ja ryhmämuotoisen tuen. Tarvittaessa on mahdollisuus konsultoida lastenpsykiatria ja lääkäriä.

Hankkeen aikana on hyödynnetty myös lastenkodeissamme olevaa osaamista lastenkotimentoroinnilla, jossa sijaisvanhempien mentoroinnista vastaa koulutettu lastenkodin ohjaaja. Valtakunnallisesti on käynnistetty myös sijaisvanhempimintorointi. Työn alla on vielä järjestää ympärivuorokautinen puhelinpäivystys sijaisvanhemmille yhteistyössä Pelastakaa Lasten lastenkotien kanssa. Sijaisvanhempien vapaiden varmistamiseksi tulemme valmentamaan sijaishoitajia.

Syntymävanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään Etelä-Suomen aluetoimistossa juurruttamalla perhehoitoon lastenkodeistamme tuttu SILTA-työskentelymalli, jonka tavoitteena on sekä lapsen elämäntarinan eheyttäminen että yhteyden rakentaminen lapsen, biologisen läheisen ja perhehoitajan välille, erilaisin kerronnallisin menetelmin. Syntymävanhempien kanssa työskentelyn tueksi sosiaalityöntekijöiden käytössä on myös ”VOIKUKKIA – Huostaanoton jälkeenkin vanhemmuus voi kukkia” -toimintamalli.

Sijaisvanhempien PRIDE -valmennusta on vahvistettu Keski-Suomen aluetoimistossa psykologin ja valmennettavien hen-

Tule mukaan VAHVASTI TUETUKSI sijaisperheeksi

■ Vahvasti tuetun perhehoidon kehittämistyöhaan parissa työskentelee yksi kokoaikainen ja kaksi osa-aikaista kehittäjäsosiaalityöntekijää.

Toimintakokonaisuus juurrutetaan Pelastakaa Lasten valtakunnalliseksi perhehoidoksi.

Toiminnassa panostetaan sijaisperheiden tehostettuun ennakoivalmennukseen ja arviointiin sekä perhehoidon osapuolille tarjottavaan yksilöllisesti suunniteltuun, vahvaan ja tarkoituksenmukaiseen tukeen.

Jos olet kiinnostunut vahvasti tuetusta perhehoidosta tai sijaisvanhempana toimimisesta, ota rohkeasti yhteyttä!

Taina Konttinen
kehittäjäsosiaalityöntekijä
Etelä-Suomen aluetoimisto
040 773 3139
taina.konttinen@pelastakaalapsat.fi

Raija Maula
kehittäjäsosiaalityöntekijä
Keski-Suomen aluetoimisto
040 094 6183
raija.maula@pelastakaalapsat.fi

Anu Huovinen
kehittäjäsosiaalityöntekijä
Keski-Suomen aluetoimisto
050 433 1413
anu.huovinen@pelastakaalapsat.fi

» kilokohtaisilla tai puolison kanssa yhdessä toteutetuilla tapaamisilla. Psykologin tapaamisella on tarkoitus lisätä ja syventää tulevien sijaisvanhempien tietoisuutta kiintymyssuhteen ja sen häiriöiden merkityksestä ja haasteista vanhemmuudelle. Riittävällä ja huolellisella arvioinnilla pyritään varmistamaan, että jokaiselle lapselle löytyy sopiva sijaiskoti, ja jokainen sijaisperhe saa tarpeenmukaisen tuen lapsen sijoituksen aikana.

PRIDE -ryhmävalmennuksen jälkeen sijoitettavia lapsia odottaville perheille järjestetään Keski-Suomen aluetoimistossa ryhmämuotoista tukea, jolla mahdollistetaan valmennuksen aikana käynnistyneiden henkilökohtaisten kehitymisprosessien jatkuminen.

Etelä-Suomen aluetoimistossa jo toimiville sijaisvanhemmille on järjestetty ammatillisesti ohjattua vertaisryhmätoimintaa, ja sijaisperheille on järjestetty **perheleirejä** yhteistyössä Askelmerkki Oy:n lastenohjaajien kanssa. Perheleireille on osallistunut sijaisperheitä sekä sijoitettujen että biologisten lasten kanssa. Leirien ohjelma koostuu perheen kanssa vietettävästä yhteisestä ajasta, aikuisten ja lasten erillisistä ohjelmatuokioista sekä leireihin luonnollisesti kuuluvista elementeistä kuten hyvästä ruuasta, ulkoilusta, saunomisesta ja uimisesta. 🍷

VIHAPUHE syntyy vallasta ja syrjinnästä

Vihapuhe on niin monitulkintainen termi, että keskustelu ilmiöstä jää usein pinnalliseksi väittelyksi pureutumatta niihin rakenteisiin, jotka vihapuhetta synnyttävät.

Teksti Riikka Kaukinen

Kuva Jani Toom

Vihapuhetta kokonaisuudessaan ei ole kriminalisoitu. Kuitenkin eräät vihapuheen muodot, kuten kiihottamisen kansanryhmää vastaan ja kunnianloukkaus, on säädetty rangaistaviksi Suomen laissa.

Vihapuheessa ei ole kyse pelkästä vihasta tai puheesta. Vihapuheessa on kyse vallasta ja syrjinnästä, ei tunteesta tai retoriikasta. Vihapuhe ei ole sama asia kuin vihainen puhe. Kritiikki tai ilkeä, alatyylinen tai mautonkaan puhe ei välttämättä ole vihapuhetta. Vihapuhe törmää sananvapauden rajoihin ja rajoittaa toisten oikeutta tulla kuulluksi ja kuulla, sekä elää omalla itsenään yhteiskunnassa.

Vihapuheella hyökätään yksilöä tai

”Olenaisempaa kuin vihapuheen syyt, on se, miten vihapuheeseen reagoidaan”

myös asenteista. Asenteet kaikkea erilaista kohtaan ovat koventuneet niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa.

Viha on muuttunut sanoista teoksi, vaikka suomalaisessa kansalaistoinnissa väkivaltaiset mielenilmaukset ovat poikkeuksellisia. Vihamielisyyden lisääntymiselle voi esittää erilaisia syitä, silti olenaisempaa on se, miten siihen reagoidaan. Ellei vihamielisyyteen ja vihapuheeseen puututa, vihasta tulee ajan myötä hyväksyttyä ja eriarvoisuudesta normi.

Suomessa nettiä on enää mahdollonta erottaa niin sanotusta oikeasta elämästä. Se tarjoaa erityisen hedelmällisen maaperän anonyymille vihalta. Kun ystävyysuhteet ja harrastukset siirtyvät osin verkkoon, myös kiusaaminen ja syrjintä ottavat siellä tilansa. Kasvoton ja nimetön, usein hyvin julma, nettikiusaaminen seuraa kohdettaan kaikkialle, samalla kun siihen on vaikea puuttua.

Vihapuhe ja asenteiden koventuminen eivät myöskään ole meillä ainoastaan lasten tai nuorten ongelma, vaan yhteiskunnan eriarvoistumisesta voimansa saava vihapuhe ryöpsähtelee kaikkialla.

Vihapuhetta torjuttaessa olenaisista on keskustella sen syistä, ei pelkätään kauhistella seurauksia. Myös pienet teot merkitsevät. Eräs sellainen valinta on, että puolustetaan vihan kohteeksi joutuvia yhdessä ja sanotaan ääneen, että tällaista on, mutta me emme tätä hyväksy. 🙋

Kirjoittaja on Ei vihapuheelle -liikkeen aktiivi. Nuorten aktivistien Ei vihapuheelle -liike on osa Euroopan neuvoston vihapuheen vastaista No Hate Speech Movementia. Liike keskittyy nuorten verkossa kohtaamaan vihapuheen torjumiseen.

ihmisryhmää kohtaan etnisen taustan, äidinkielen tai ihonvärin, sukupuolen, sukupuoli-identiteetin tai seksuaalisen suuntautumisen, uskonnon, maailmankatsomuksen tai mielipiteen, vamman tai jonkin muun ominaisuuden perusteella. Syrjinnästä ja alistamisesta saa suuttua.

Vaikka vihapuhe saa voimansa yhteiskunnan eriarvoisuudesta, se tarraa kiinni ihmisen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Ihonväri, uskonto ja

seksuaalinen suuntautuminen ovat asioita, joita vihan kohde ei voi, eikä hänen tarvitsekaan muuttaa. Vihapuhe, syrjintä ja sananvapaus ovat suuria sanoja, mutta myös niiden vaikutukset näkyvät monien ihmisten arjessa.

Vihapuheen tarkoitus on häpäistä ja alistaa, pelotella ja vaientaa. Vihapuheella halutaan myös vahvistaa yhteiskunnan valtarakenteita, piirtää rajoja ja pystyttää aitoja, erottelemalla ihmiset meihin ja muihin. Kyse on